

SAKSBEHANDLER
Øystein Hagland

VÅR REF.
20/12874-5

DERES REF.

VÅR DATO
16.03.2026

DERES DATO

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Hans Sigfred Lundvoll
Lyngenfjordveien 921
9060 LYGSEIDET

Vedtak om fredning av gården Nedrum med Nergaardhuset, 73/8 i Lyngen kommune

Nergaardhuset Foto: Troms fylkeskommune

Riksantikvaren viser til tidligere utsendt fredningsforslag for Nedrum med Nergaardhuset, fra Troms fylkeskommune 08.12.2025, og som har vært på høring hos berørte parter og instanser. På grunnlag av dette fattet Riksantikvaren følgende vedtak:

Vedtak om fredning

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 § 15 vedtar Riksantikvaren fredning av fire bygninger og hagen på eiendommen 73/8 i Lyngen kommune.

Formålet med fredningen etter kulturminneloven § 15

Formålet med fredningen er å bevare Nergaardhuset/Nedrum som et viktig eksempel på kvensk byggeskikk, samt et gårds- og fiskebruk typisk for regionen. Formålet med fredningen av uthusbygningene er også å bevare dem som deler i et samlet bygningsmiljø, knyttet til hovedbygningen og til bruk og drift av gården. Uthusbygningene er tidstypiske i byggeskikk og bruksområder.

Fredning av bygningene skal sikre at form, uttrykk og arkitektur videreføres. Både hovedstruktur og detaljering i fasadeutforming, opprinnelige/eldre vinduer, dører, trapp, materialbruk og overflater, skal opprettholdes. Formålet er videre å bevare rom, planløsning, bygningselementer og kulturhistorisk interessante overflater og deler av interiøret i bygningene. I tillegg er det viktig å ta vare på lesbare uttrykk for endringene som er gjort med bygningene opp gjennom tiden.

Formålet med å frede hagen er å bevare åpne arealer, planter og trær uten større påvirkninger fra nye tiltak.

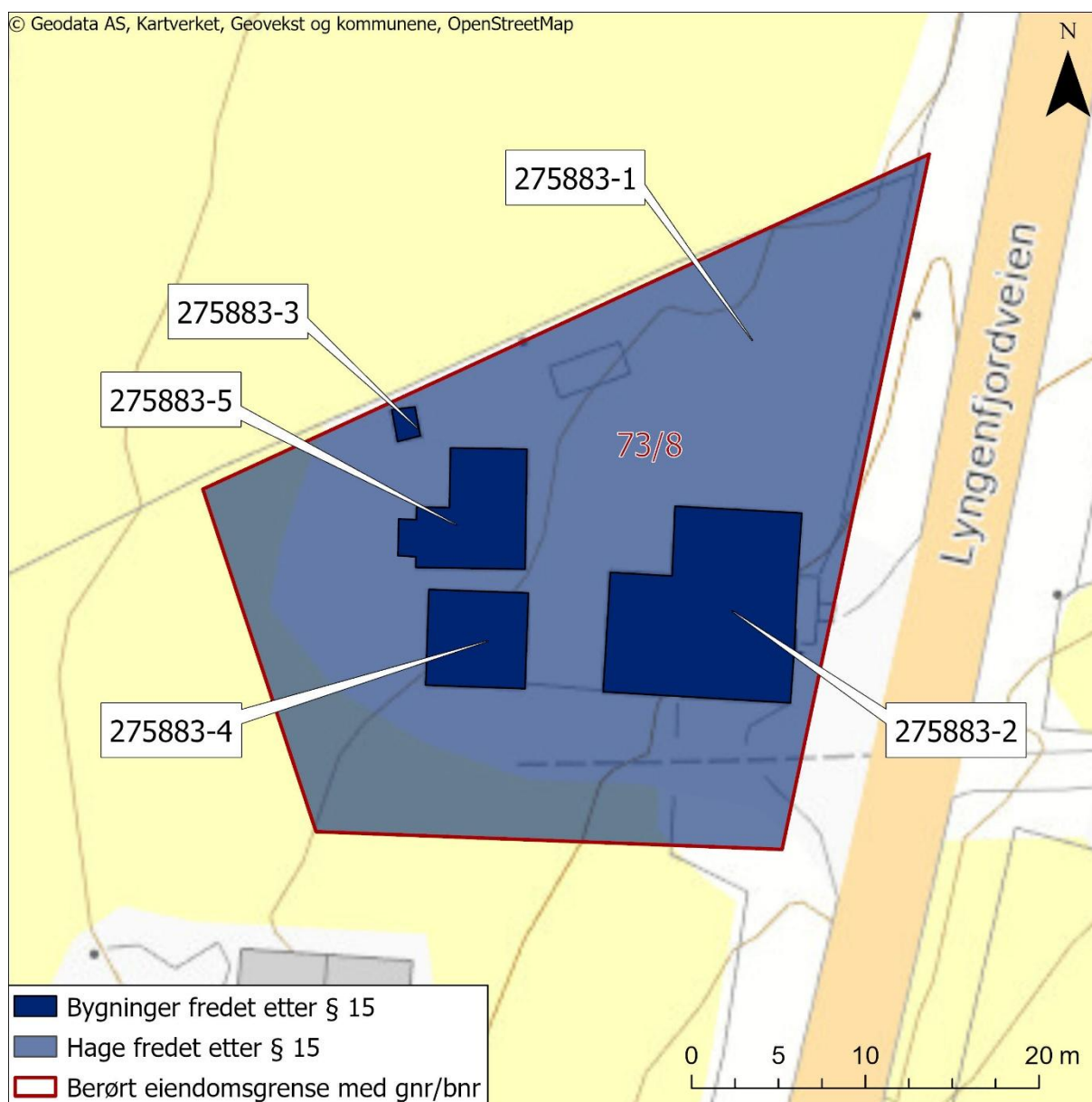
Fredningen skal bidra til å:

- sikre at bygningshistoriske verdier ved kulturminnene bevarer som gode eksempler på kvensk byggeskikk
- sikre kulturminnene som kilde til kunnskap om kvensk byggeskikk og kvenenes historiske tilstedeværelse i Lyngnområdet
- bevare kulturminnenes opprinnelige og eldre strukturer og senere tilføyelser som uttrykk for en historisk utvikling
- bevare kulturminnenes hovedstruktur og detaljering i fasadeutforming, opprinnelige/eldre vinduer, dører, trapp, materialbruk og overflater
- bevare rom, planløsning, bygningselementer og kulturhistorisk interessante overflater og deler også i interiører
- bevare fast inventar som integrerte deler i bygningene
- bevare hagen som spesifisert i omfanget som eksempel på en småskala pryd- og nyttehage i nord

- sikre den innbyrdes visuelle og funksjonelle sammenhengen mellom enkeltbygningene, og sammenhengen mellom bygningene og uteområdet ved anlegget
- bevare kulturminner som har en tilknytning til urfolk og minoriteter, her spesielt den kvenske minoriteten

Omfanget av fredningen etter kulturminneloven § 15

Fredningen omfatter de fire bygningene og området som er opplistet i tabellen, samt avmerket på kartet nedenfor:

Navn på objekt	Kulturminne-ID	Gnr./bnr.	Bygningsnummer/ koordinater	Omfang (eksteriør/interiør)
Hage	275883-1	73/8	X: 702435 Y: 7716879	
Bolighus	275883-2	73/8	140777919	Eksteriør og interiør. Fredningen inkluderer ikke kjøkken- og baderominnredning.
Utedo	275883-3	73/8	X: 702426 Y: 7716885	Eksteriør og interiør
Verksted	275883-4	73/8	140777927	Eksteriør og interiør
Bårstua	275883-5	73/8	140777935	Eksteriør og interiør

Fredningen av bygninger inkluderer

Eksteriør: konstruksjon og hovedelementer som fasader, materialbruk, overflater og overflatebehandling, samt bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder, pipeløp over tak og detaljer som skilt, dekor med videre.

Interiør: konstruksjoner og innvendige vegger med hovedelementer som planløsning, materialbruk, overflater og overflatebehandling samt bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder, skorstein, detaljer som skilt og dekor med videre.

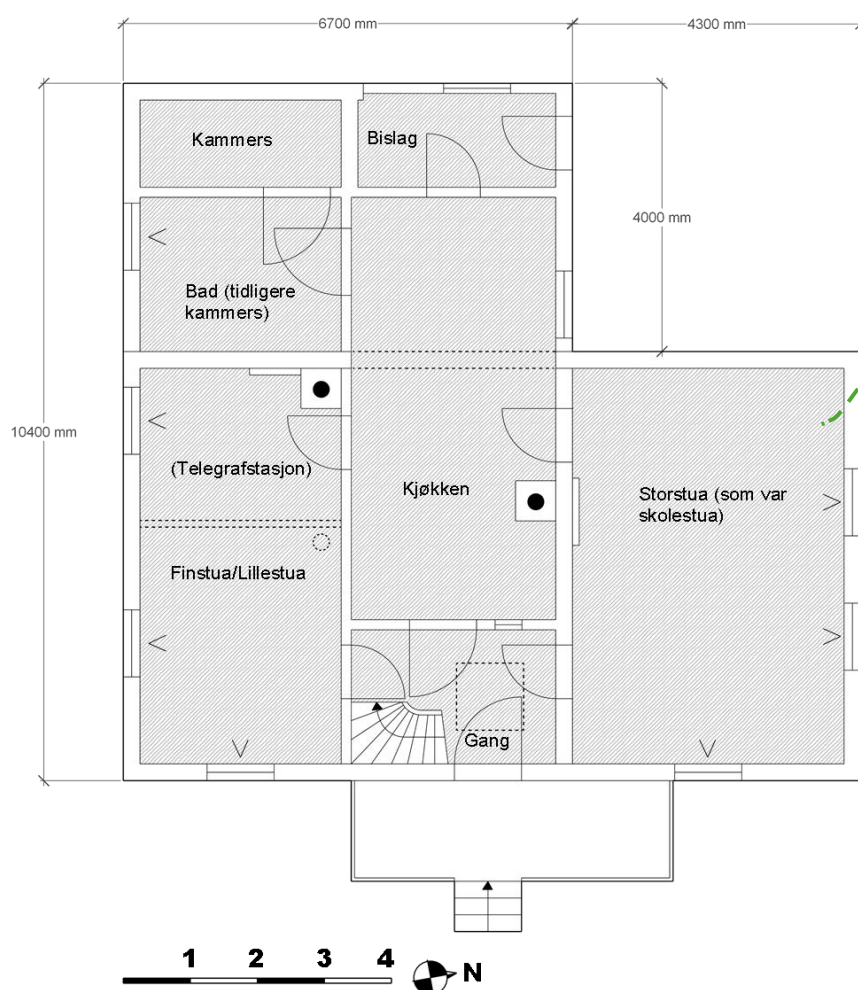
Fast inventar som del av interiøret:

- veggfaste skap og hyller
- vinduer i innervegger i Nergaardhuset

Demonterte bygningsdeler og deler som eventuelt er lagret på eiendommen:

Døren som er lagret i garasjen (trolig innerdør til Nergaardhuset)

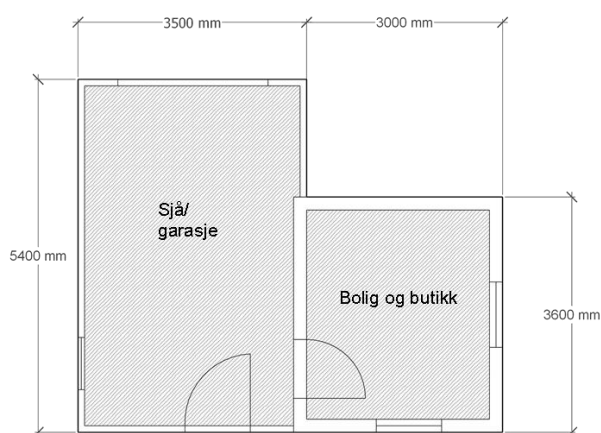
Rom som inngår i fredningen, er avmerket med skravur og skråstilte vinduskarmer har vinkelmarkering på plantegning:

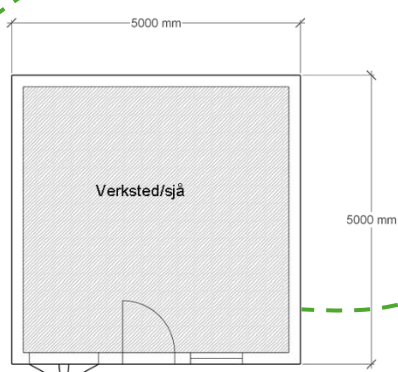
Bolighuset Plan 1
Fredningen inkluderer ikke kjøkken- og baderominnredning.

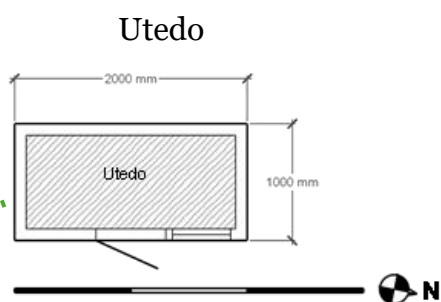
Bolighuset Plan 2

Bårstue/garasje

Verksted

Utedo

Fredningen av hagen inkluderer:

Hagen med spor etter prydhage og nyttehage, gårdsplass og deler av innmark, med stier, gjerder og porter, bed, planter, tuntreet og eldre trær, og strukturer.

Bestemmelser i kulturminneloven som gjelder for de fredete kulturminnene

Fredningsbestemmelsene gjelder de fredete kulturminnene og området slik dette er beskrevet i fredningsomfanget, se avsnitt ovenfor. I tillegg til fredningsbestemmelsene under, gjelder kulturminneloven §§ 15 a, 16, 17 og 18. I tillegg gjelder forskrift om fastsetting av myndighet med videre etter kulturminneloven.

Særskilte bestemmelser etter kulturminneloven § 15

Kulturminnene skal behandles og forvaltes på en slik måte at de kulturhistoriske, bygningshistoriske og arkitektoniske verdiene de representerer blir ivaretatt. Det kan i spesielle tilfeller gis dispensasjon til å tilbakeføre kulturminnene til opprinnelig eller tidligere utseende og/eller utforming. Forutsetningen er at tiltaket kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag eller med utgangspunkt i historiske spor.

Det er ikke tillatt å foreta inngrep i de fredede kulturminnene. Med inngrep menes:

- a) å rive, flytte, bygge om, endre, forandre materialer eller farger, eller foreta andre endringer som går ut over vanlig vedlikehold/ordinær skjøtsel
- b) å skifte ut bygningsselementer/konstruksjonselementer/materialer eller forandre overflater som presisert i omfanget
- c) å skade eller fjerne fast inventar som presisert i omfanget av fredningen
- d) å skade eller permanent fjerne større løst inventar som presisert i omfanget av fredningen
- e) å skade eller permanent fjerne demonterte, lagrede bygningsdeler/konstruksjonsdeler som presisert i omfanget av fredningen, fra eiendommen
- f) å endre terreng, grave ut, spreng, planere, fylle opp eller foreta andre landskapsinngrep
- g) å fjerne flerårig vegetasjon som for eksempel trær, busker og stauder
- h) tiltak som endrer opprinnelig utforming og historiske spor, som ikke er i tråd med kulturmiljøets egenart eller reduserer de kulturhistoriske verdiene

Dispensasjon fra fredningen

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse i forkant av alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold eller ordinær skjøtsel, jmfør kulturminneloven § 15 a. Ved

tvil om hva som anses som vanlig vedlikehold eller ordinær skjøtsel, skal fylkeskommunen kontaktes.

Fylkeskommunen kan i særlig tilfelle og på visse vilkår gi dispensasjon fra vedtaket om fredning, for tiltak som ikke vurderes å medføre vesentlige inngrep.

Tiltak som eier har fått dispensasjon til, vil i enkelte tilfeller også kreve tillatelse etter plan- og bygningsloven. Eier må avklare dette med kommunen.

Mer informasjon om dispensasjon, vedlikehold og skjøtsel finnes i Riksantikvarens retningslinjer for dispensasjonsbehandling; se <https://riksantikvaren.no/>

Tiltak som kan gjennomføres uten dispensasjon fra fredningen

Vanlig vedlikehold og ordinær skjøtsel kan gjennomføres uten dispensasjon fra fredningen.

For byggverk:

Med vanlig vedlikehold menes rutinemessig arbeid på byggverk for å opprettholde kulturminnenes tilstand, for eksempel overflatebehandling og reparasjon av bygningselementer i samsvar med opprinnelig eller eksisterende teknikk, utførelse og materialbruk.

For grøntområde/uteområde:

Med ordinær skjøtsel menes rutinemessig arbeid som er nødvendig for å opprettholde en ønsket tilstand, hindre forfall som skyldes slitasje og som ivaretar formålet med fredningen. For eksempel klipping av plen, ugrasluking, gjødsling, vedlikeholdsbeskjæring av busker og trær, tynning av kratt og fjerning av død vegetasjon. Mindre reparasjoner av elementer i grøntanlegg/uteområder som trappeheller, murer og gjerder er å betrakte som vanlig vedlikehold og skal skje i samsvar med opprinnelig eller eksisterende teknikk, utførelse og materialbruk. Større trær som på grunn av skade eller sykdom står i fare for å kunne skade bygninger kan tas ned.

Forvaltnings-/skjøtselsplan

Det kan i samarbeid med fylkeskommunen utarbeides en forvaltnings-/skjøtselsplan for de fredete kulturminnene.

Begrunnelse for fredningen

Riksantikvaren kan med hjemmel i kulturminnelovens §15 frede byggverk og anlegg eller deler av dem av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Fredningsvedtaket omfatter fast inventar (skap, ovner m.v.). Når særlige grunner tilsier det, kan også større løst inventar medtas dersom hver enkelt gjenstand særskilt spesifiseres.

Fredningen kan omfatte naturelementer når de bidrar til helheten i parker, hageanlegg, alleer mv.

Fredningen inngår i kulturmiljøforvaltningens arbeid med kulturmiljø etter våre nasjonale minoriteter, generelt og kvener spesielt. Kvenenes kulturminner er et av Riksantikvarens prioriterte tema i fredningsstrategien, og sektorens iverksettelse av Europarådets rammekonvensjon for beskyttelse av nasjonale minoriteter. (ETS 157)

Fredningen av Nedrum kan i tillegg knyttes til Riksantikvarens bevaringsstrategier for «Kystkultur» og «Landbrukets kulturminner».

Nedrum utgjør et lite og helhetlig kulturmiljø der hageanlegget, med både nytte- og prydelementer, samt tuntreet, verkstedet, bårstuen, utedoen og bolighuset danner et bevart tun.

Fredningen omfatter hele tunet med bolighuset, hageanlegget og sidebygningene for å sikre kulturminnets helhet og lesarhet. De ulike delene inngår i en funksjonell og historisk sammenheng som er nødvendig for å forstå gårdens bruk og bosetningshistorie. Hagen, tuntreet og de mindre bygningene er integrerte elementer i kombinasjonsbruket som har preget gårdsmiljøer i regionen. Hagen ble sendt på høring som §15, selv om den opprinnelig ble varslet som §19. Vurderingen av de kulturhistoriske verdiene i hagen har endret seg underveis i saken, og hagen er nå tilskrevet en egenverdi.

Eiendommen Nedrum, med tilhørende hage og fire bygninger, har betydelig kilde- og kunnskapsverdi. Tunet fremstår samlet og autentisk, og representerer et typisk gårds- og fiskebruk i regionen, samtidig som bygningene har særtrekk knyttet til kvensk byggeskikk i både eksteriør og interiør.

Boligen Nergaardhuset er et av de eldste i Lyngen kommune, med bygningsdeler som trolig er fra før 1650. Huset inneholder spor etter bygningens utvikling gjennom flere hundre år og har bevart elementer som er spesifikke for kvensk byggeskikk. Det har elleve vinduer med skråstilte vinduskarmer, samt to innvendige glassruter mellom rom. Disse elementene kan knyttes til kvensk tradisjon, og i Nergaardhuset er de vel bevarte og tydelige. Dette gir bygningen nasjonal verdi, og det finnes få andre så godt bevarte eksempler på kvensk byggeskikk som dem man finner i bolighuset.

Gården har både kvensk, samisk og nordnorsk historie, selv om fredningen legger vekt på den kvenske tilhørigheten. Den er et eksempel på en gård med en sammensatt og rik kulturhistorie, slik det var typisk i innflyttingsområdet Nord-Troms fra historisk og

trolig også forhistorisk tid. Området var preget av innvandring fra Sverige og Finland, og både samer og kvener slo seg ned og etablerte seg som fastboende her.

Bolighusets tidligere funksjoner som telegrafstasjon og skolestue gir det tilleggsverdier knyttet til lokal kommunikasjons- og utdanningshistorie. Den eldste delen av huset skal i tillegg være flyttet fra Skibotn, noe som samsvarer med den historiske tradisjonen med flytting av bygninger i regionen.

Gårdens tilknytning til Tre stammers møte og fiskerbonden som kulturmiljø gir anlegget identitetsverdi, særlig for kvensk kultur. Nedrum føyer seg inn i rekken av kulturminner som er fredet i Troms med begrunnelse i sin kvenske tilknytning, blant annet Sappen skole og Tørfoss kvengård i Nordreisa, Hottigården i Storfjord og Fjeldstad i Salangen. Fredningen av gården Nedrum med Nergaardhuset bidrar til at flere sider av den kvenske kulturarven i Lyngen ivaretas.

Beskrivelse av kulturminnet

Nedrum ligger i et stort landskap med kontraster mellom fjell og fjord. I vest ligger Lyngsalpene og østover den brede og dype Lyngenfjorden. Eidet som dannes øst for de bratte fjellene og Pollen, som er det lille bassenget mellom den bratte fjellsiden og landtungen som stikker ut i fjorden på østre side av fylkesveien, er et godt jordbruksområde. Eiendommen der de fire bygningene ligger er opparbeidet som hage. Nergaardhuset ligger helt nært fylkesvegen og fra trappa er det utsikt sørover mot fjæra og naust.

Bolighuset har spor av at det er blitt forandret ved flere anledninger. De antatt eldste delen er laftekassen i sør, som ifølge muntlige kilder og skriften "Nergaardsslekta", ble kjøpt fra Skibotn og flyttet til Pollen rundt 1650. På slutten av 1700 ble huset påbygget med en laftekasse vestover, slik at de sammen utgjorde et midtgangshus, som senere ble tilført et laftet tilbygg rundt 1890. Nøyaktig utvikling er usikker, men huset bærer tydelige spor av at taket er forandret og at piper er flyttet og fjernet.

Bygningen har stort sett vært i kontinuerlig bruk og bebodd siden den opprinnelige delen som ble flyttet til Pollen fra Skibotn. Bolighuset ble istandsatt med en del nyere material som glassfinerisolasjon mellom 1989-1999. Det ble også lagt inn vann og avløp samt etablert bad i Kammerset og kjøkkenet modernisert. På senere tid er det også installert varmepumpe med utedel på nordveggen og innedel i storstua mot nord.

Uthusbygninger skal være noe forandret og flyttet rundt på eiendommen. I dag ligger bygningene tett sammen rett bak hovedhuset, nesten skjult fra veggen. Eiendommen 73/8 ble skilt ut fra 73/2 i 1938 når det nye bolighuset og fjøsen der ble bygget. Bygningene, fylkesvegen og en grøft i nord, danner en enhet av eiendom 73/8.

Eksteriør bolighus

Fasaden mot fylkesvegen er tredelt med dagens hovedinngang i midtfeltet, mellom to laftekasser. Vinduene er plassert rett ovenfor hverandre i de begge etasjene, midtstilt i hver sitt veggfelt. Laftekassenes ulike størrelser gir fasaden en asymmetri. Den enfløyede eldre ytterdøren (innadslående speildør med glassfelt) er satt inn sidestilt i forhold til vinduet i overetasjen - med hensyn til innvendig trapp, noe som bidrar til et personlig og sjarmerende uttrykk. Også de andre fasadene er usymmetriske som konsekvens av tilbygg og justeringer av huset opp gjennom historien.

Alle fasader unntatt de i kroken mot nordvest, har stående dobbel perlestaffkledning med horisontal dekorlist i etasjeskiller. I kroken mot nordvest er det nyere liggende panel. Kledningen er malt hvit og vinduer med omramming, hjørnebord, ytterdører og vindskier er grønnmalte. Etasjeskille-lister, strekkfisker og innkassede knuter på langsider er hvitmalt. Foran hovedinngangen er det etablert en veranda med pyntegjerde i hvitt og grønt. På nordgavlen stikker endene av takåsene og gulvbjelkene til andre etasje frem gjennom panelet.

Taket, som vi vet har hatt spontekking, er i dag kledt med sort papp. Begge pipene er pusset.

Vinduene i første etasje er tofags empirevinduer med tre ruter i hver ramme. Noen av de er grove og kan være bygget som kopier. I andre etasje mot øst er de tofags vinduer med to ruter i hver ramme. I nordre gavl sitter et skråstilt, kvadratisk lite vindu under møne på kaldloftet. I gavlveggen mot vest sitter et liggende trefags vindu. I første etasje mot øst, sør og nord er det montert utvendige varevinduer av akrylglass for å beskytte bakenforliggende vinduer mot snø, og steinkast fra brøytebilen. Flertallet av vinduene har forseggjorte kronelister og dråpeformede sidelister som stikker nedenfor en pent formet bunnlist.

Hovedinngangsdøren er spesielt fin og også kronelisten her er forseggjort. Vinterstid har eier montert ekstra, utadslående ytterdører utenpå ytterdøren for å holde kulde og snødrev ute. Etter at ytterdøren ble restaurert i 2024, er det ikke samme behov for disse varedørene. Ytterdøren på baksiden - mot nord - er en enfløyet, innadslående labbanksdør.

Interiør bolighus

Hovedinngangen i øst leder inn i en forgang og videre rett frem til kjøkkenet. På hver side av kjøkkenet ligger de to stuene. Lillestua/finstua, mor sør, har vært to rom og det var ytterdør der det vestre vinduet sitter i dag. Baksidens ytterdør fra vest, leder til et bislag som ikke har tømmer i ytterveggene, og videre inn fra til kjøkkenet på motsatt side av hovedinngangen. I bakkant av Lillestua/finstua var det før et kammers, som er omgjort til baderom. Innenfor baderommet er et lite kott, eller kammers uten vindu. Direkte til venstre fra hovedinngangsdøren fører ei innebygd trapp til andre etasje. I trappen er det et skap/kott og i gulvet foran dør til storstua er en luke i gulvet, med stige ned til potetkjeller, utgravd på 1990-tallet. I veggen mellom yttergang og kjøkken sitter

et vindu. Flere vinduer (markert på plantegning) har innvendige skrå vinduskarmer for å lede bort kondensvann.

I andre etasje er det flere soverom, kott og en stue. Det er spor etter at det har vært vedovner i alle rom. På flere plasser er det vinduer i innervegger for å kunne se, eller få lys mellom rom.

Det var folkeskoleundervisning i nordrestua/Storstua i huset fra 1890-årene og frem til etter krigen da skolen i Oksvik ble tatt i bruk. Lærerinnen bodde i soveværelset mot sør, som kalles Lærerloftet.

I oktober 1922 ble det opprettet talestasjon for telefon/telegraf i Nergaardhuset. Den ble opprettholdt til evakueringen i 1944 og til dels til etter krigen, frem til utbredelse av telefon i hustandene ble vanlig. Telefonisten bodde på Stasjonsloftet, også kalt Berntloftet.

Bårstua

Er en bygning med tømmerkasse med to vinduer og inngangsdør fra sør. Det er gjort justeringer, som for eksempel at taket er blitt hevet en gang. Tømmerkassen har fått et tilbygg mot sør i bindingsverk, med felles forlenget saltak. Det er et liggende vindu i garasjedelens sørfasade. Mot vest er det laget et opplett i tilbyggets tak for garasjeport. Bårstua ble brukt som butikk i en kort periode i starten av 1900, men har ellers mest vært brukt som bolig. Bygningen skal være flyttet innenfor eiendommen og registrert byggeår i SEFRAK er 1880.

Verksted

Bygningen ligger i forlengelsen, sør for bårstua med en avstand på sirka 80 cm. Den har saltak i øst/vestlig retning. Rett til venstre for den innadslående ytterdøren med karm, er det en større, men enklere labanksdør med alderdommelige hengsler oppe og nede. Verkstedet skal være flyttet innenfor eiendommen og byggeår i SEFRAK-registreringen er 1900.

Utedo

Utedoen er et enkelt hvitmalt bygg i bindingsverk med helvalmet tak i sort papp. Det er et enkelt, "hjemmelagd" lite vindu ved siden av inngangsdøren som slipper inn lys til de to sitteplassene. Dørvrideren er også hjemmelaget og vriderskiltet ser ut å være laget av en blikkboksbunn. En linoleumsmatte fra tidlig 1900 ligger på gulvet. På baksiden er det en hengslet luke i panelet for å muliggjøre tømning. Utedoen som den fremstår i dag, ble sannsynligvis bygget rundt 1930. Før det skal det ha vært do ved fjøset.

Hagen

Eiendom 73/8 ble skilt ut fra 73/2 i 1938 og har siden vært en definert enhet. Fjøset, som omtrent på denne tiden erstattet en eldre fjøs, ligger på 73/2. Etter fradelingen er eiendom 73/8 brukt som kårbolig og som bolig etter at 73/2 ble vurdert som for

risikabelt å bebo, på grunn av rasrisiko fra den bratte fjellsiden i vest. Gårdsdriften på 73/2 ble avsluttet i 1950-årene.

Siden Nergaardhuset er blitt brukt som bolig kontinuerlig fra 1700-tallet kan hagen antas å være skjøttet som nyttehage og prydhage hele tiden. Det er spor etter nyttevekster og bedd langs fasaden og i hagen. Fortsatt står et tuntre, en bjørk på nordsiden av huset og stakittgjerdets hvitmalte spiler rammer inn mot veg og naboeiendom. Det finnes foto som viser at hagen ble benyttet til hyggelige sammenkomster og den ble sikkert også brukt som skolegård for barna som ble undervist her.

Slekts- og gårdshistorikk

Nergaardhuset som tidligere tilhørte eiendommen Øvre Pollen, har vært i samme slekts bruk og eie siden i hvert fall 1753. Marken i området var på denne tiden eid av herrene Mack & Giæver i Tromsø og gårdens brukere var leilendinger frem til midten/slutten av 1800. Eiendommen ble utskiftet første gang i 1837.

Samuel Samuelsen (son?), gift med Kirsten Nielsdatter er slektens kjente opprinnelse på gården. Sønnen deres; Hans Samuelsen, født 1758 og kona Sara Larsdatter fra Oksvik, født 1756, overtok så gården. Hans og Sara er registrert som "Lappefolk" i folketellingene i 1801. Deres sønn Hans Hansen, født 1792, overtok sammen med kona Elen Persdatter, fra Drabeng. Elen er registrert med kvensk herkomst i folketellingen fra 1865.

Neste Hans i slekten, var Hans' og Elens sønn Hans Samuel Hansen, født 1823, som overtok sammen med kona Ane Malene Mathiasdatter, født 1825. Det store naustet på dagens eiendom 73/3, Nedrepollen, bygget Hans Samuel i 1850-1860. Hans Samuels bror (Pe(de)r Jens Hansen) bebodde og drev ved denne tiden gården Flatvoll på Pollneset. Det er sannsynlig at man brukte naustet i fellesskap. Fjæra var "for alle" og eiendommer var her enda ikke skilt ut. Vi vet at Hans Samuel Hansen reiste med jekt til Bergen sammen med sin far Hans Hansen. Hans Samuel og Elen fikk sammen ni barn og i 1878 ble gården skjøttet over til de to eldste sønnene Hans Mathias Hansen og Peder Kristian Hansen.

I 1890 ble gården delt opp mellom de to. Eldste sønnen Hans Mathias Hansen, bygget huset som enda står på gården Nedrepollen, på motsatt side av dagens fylkesveg, som ble skilt ut med gårds- og bruksnummer 73/3. Den yngre broren Peder Kristian Hansen, født 1853, overtok Øvre Pollen - 73/2, som Nedrum, 73/8, er skilt ut fra. (Eiendomsnavnet Nergård dukker opp første gang i folketellingen 1910 og hører til Øvre Pollen 73/2.)

Peder Kristians og kona Abel Kristine Mikkelsens tredje eldste sønn Johan Waldemar Pedersen, født 1886, overtok etter hvert gården og bodde der frem til 1971. Fra 1939 bodde Johan Waldemar i det nye huset på Øvre Pollen sammen med sin kone Johanne Marie Andrea Berntsen fra Silsand. Det var de som fikk skilt ut eiendom 73/8 (Nedrum), og de flyttet dit som pensjonister. Johan Waldemar bygde også naustet som i

dag tilhører eiendom 73/5 (opprettet i 1908). Johan Waldemar er den første som tok i bruk navnet Nergaard som slektsnavn etter det ”nye” gårdsnavnet til 73/3. Dette muligens i anledning den nye navneloven som kom i 1923. Dagens eier er nevøen til Johan Waldemar.

Flere bolighus, stabbur, fjøs og naust på Polleidet er i dag automatisk fredet som samiske kulturminner fra før 1917. Blant annet det store naustet som Hans Samuel Hansen bygde, og også bolighuset på 73/3 (Nedrepollen), som Hans Mathias Hansen bygde etter at 73/2 ble delt mellom de to brødrene.

Det kan oppfattes som merkelig at en oppdeling av et gårdsbruk mellom to brødre mot slutten av 1800-tallet, ender opp som to fredninger begrunnet med forskjellig etnisitet. Ønsket eller behovet for å dele opp folk etter etnisitet har sannsynligvis vært større i ettertid. Mennesker som levde i et etnisk blandet område, hadde nødvendigvis ikke et behov for å definere seg inn i en spesifikk etnisk gruppe. Vi ser at ulike etnisiteter ble blandet gjennom ekteskap og arbeidsforhold. Det var når styresmakter og forskere begynte å stille spørsmål om identitet og språk, at folk ble tvunget til å måtte velge og uttrykke en etnisk tilhørighet, eller benekte en. Dette ser vi mange eksempler på i Nord-Troms, hvor tre stammers møte har funnet sted og vært viktig for områdets utvikling i språk, byggeskikk og kultur. Ulike familier har lagt vekt på ulik etnisk bakgrunn og hvordan de har definert seg og sitt etniske opphav. Også status og oppfatninger fra omgivelser og storsamfunn har spilt inn for hva som kan være en foretrukken etnisitet å stå frem med.

Gården Nedrum med Nergaardhuset er et materielt spor etter om lag 300 års kontinuerlig bruk, noe som er uvanlig i Nord-Norge på grunn av nedbrenningen under andre verdenskrig. Tre Stammers møte manifesteres tydelig i slektshistorien til gården og det har vært stolthet over de kvenske røttene i familien. Det kvenske har også satt materielle spor i bygningene.

I forbindelse med fredningssaken har Troms fylkeskommune utarbeidet dokumentasjonsvedlegg.

Tilstand

Troms fylkeskommune har i forbindelse med fredningssaken utført en tilstandsanalyse. Samtlige bygninger unntatt verkstedet vurderes til TG2 - moderat tiltaksbehov. Verkstedet er vurdert til TG1 - ordinært tiltaksbehov.

Eiendomsforhold

Hans Sigfred Lundvoll er eier av bygningene og eiendommen som fredes.

Riksantikvarens myndighet

Myndigheten til å fatte fredningsvedtak etter kulturminneloven § 15 er delegert fra Klima- og miljødepartementet til Riksantikvaren, jmfør forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 2 (4).

Fredningen gjøres etter særskilte regler om saksbehandling jamfør kulturminneloven § 22.

Forhold til annet lovverk

Naturmangfoldloven

Som en del av saksutredningen skal det gjøres en vurdering av om vedtaket er av slik karakter at det kan utgjøre risiko for skade på naturmangfoldet. Dette følger av naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7.

Fredningen medfører ingen endring i bruk av området og vil derfor ikke påvirke naturmangfoldet eller trua arter negativt. Det er vurdert at denne fredningen ikke vil ha negative virkninger for naturmangfoldet.

Plan- og bygningsloven

I Kommuneplanens arealdel for Lyngen kommune - vedtatt i 2018 - er eiendommen avsatt til Spredt boligbebyggelse med Hensynssone Landbruk.

Praktisk informasjon

Kontaktinformasjon

Det er Troms fylkeskommune som har ansvaret for forvaltningen av fredete byggverk og hageanlegg. Fylkeskommunen svarer også på spørsmål om fredningen og behandler søknader om dispensasjoner og tilskudd. Henvendelser kan rettes til postmottak@tromsfylke.no

Ansvar for vedlikehold

Eier eller bruker har ansvar for vedlikehold av de fredete kulturminnene og det fredede området.

Økonomiske tilskudd

Det er anledning til å søke fylkeskommunen om tilskudd til merkostnader som følger av krav til antikvarisk utførelse ved sikring, istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av fredete kulturminner. Mer informasjon om tilskudd finnes på Riksantikvarens nettsider eller ved å kontakte Troms fylkeskommune.

Bakgrunnen for fredningssaken

Riksantikvaren har siden 2016 hatt satsning på nasjonale minoriteters kulturmiljø, og startet arbeid med kartlegging av kveners kulturminner det samme året. Representanter fra Riksantikvaren og fylkeskonservatoren var sammen på befaringsreise i Nergaarden i juni 2017. I etterkant av befaringsreisen ble det bestemt at Troms fylkeskommune skulle sette i gang fredningssak.

Riksantikvaren har som nasjonal fagmyndighet et ansvar for at kulturmiljø etter de nasjonale minoritetene ivaretas som del av mangfoldet av kulturminner i samfunnet.

Kontakt med eier

Fylkeskommunen har i lang tid vært i dialog med eier, som har gjort en stor innsats med å sette i stand, dokumentere og tilbakeføre bygningene på eiendommen. Eier har hele tiden vært positiv til fredning og ønsket den velkommen. Riksantikvaren ved seksjon for fredning og verneplaner, var sammen med Troms fylkeskommune på befaringsreise 30. november 2022. Der deltok også eier. I forbindelse med ferdigstilling av fredningen var eier deltagende i utarbeidelse av fredningsdokumentasjon, og ble da forelagt fredningsforslaget.

Sakshistorikk

Melding om oppstart av fredningssak

Troms Finnmark fylkeskommune varslet oppstart av fredningen 04.11.2020.

Eier og kommunen fikk i brev av 04.11.2020 fra Troms fylkeskommune melding om oppstart av fredningssak, jf. kulturminneloven § 22 nr. 1. Melding om oppstart ble samtidig kunngjort i avisene Nordlys og Framtid i Nord.

Det ble gitt en frist på tre uker til å komme med merknader.
Det kom ikke inn merknader til melding om oppstart innen fristen.

Høring av forslag om fredning

Troms fylkeskommune utformet deretter et fredningsforslag, som i samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 2 ble sendt på høring til berørte parter 08.12.2025. Samtidig ble det kunngjort i avisene Nordlys og Framtid i Nord og Norsk lysingsblad at fredningsforslaget var lagt ut til offentlig ettersyn i Lyngen kommune, Troms fylkeskommune.

Det ble gitt en frist til 26.01.2026 for å komme med merknader.

Den ene merknaden som kom inn var fra Fortidsminneforeningen Tromsø og omegn lokallag, som støttet fredningsforslaget uten forbehold.

Eier har ikke kommet med merknad, men har deltatt i fylkeskommunens arbeid med utforming av fredningsforslaget, og er forelagt disse i forkant av høringen.

Troms fylkeskommune har hatt kapasitetsutfordringer som dessverre har medført at utarbeidelsen av fredningsforslaget har tatt lang tid.

Fylkeskommunens politiske behandling og vedtak

Forslag om fredning ble behandlet i Troms fylkeskommunes hovedutvalg for kultur og helse 17.02.2026 i saknr 17/26, og innstillingen om å anbefale fredning av gården Nedrum med Nergaardhuset ble enstemmig vedtatt.

Hovedutvalget kultur og helse fattet følgende vedtak:

1. Hovedutvalg for kultur og helse har behandlet forslag til fredning av gården Nedrum med Nergaardhuset, gbnr 73/8, Lyngenfjordveien 921, Lyngen kommune.
2. Troms fylkeskommune anbefaler fredning av gården Nedrum med Nergaardhuset, gbnr. 73/8, Lyngenfjordveien 921, Lyngen kommune.

Kommunens politiske behandling og vedtak

Forslag om fredning og innkomne merknader ble oversendt Lyngen kommune, jf. kulturminneloven § 22 nr. 3. Kommunestyret behandlet saken den 26.02.2026 som sak 07/26 og fattet følgende vedtak:

«Troms fylkeskommune sitt forslag til fredning av gården Nedrum og Nergaardhuset, gbnr 73/8 i Lyngen kommune, støttes jf. utredning, dokumentasjon og faglige begrunnelser.»

Riksantikvarens behandling

Forslag om fredning med politisk vedtak, ble oversendt fra Troms fylkeskommune til Riksantikvaren 08.03.2026.

Riksantikvaren takker Troms fylkeskommune og eier av gården for en godt utarbeidet fredningssak. Riksantikvaren har i sin behandling foretatt språklige og strukturelle endringer av fredningsvedtaket

Riksantikvaren fjerner i tillegg følgende bestemmelse til §15 fra Fylkeskommunens forslag:

- I) tiltak som kan oppfattes som skjemmende for de fredede enkeltelementene eller miljøet som helhet

Riksantikvaren vurderte at §15 ikke hjemler bestemmelsen, og at dette i så fall skulle vært ivaretatt ved bruk av et §19-område rundt det fredete kulturmiljøet.

Riksantikvaren ser at hagen ble varslet som §19, men er hørt som §15. Den kulturhistoriske verdien ble vurdert høyere ved høring enn ved varsel om oppstart av fredningssaken. Det er ikke uvanlig at kulturmiljøvurderinger endres i løpet av en fredningssak.

Opplysning om klageadgang og tinglysing

Riksantikvarens vedtak om fredning kan påklages til Klima- og miljødepartementet, jf. forvaltningsloven § 28. Eventuell klage stiles til Klima- og miljødepartementet, men sendes til Riksantikvaren innen tre uker fra fredningsvedtaket er mottatt, jf. forvaltningsloven § 29.

Fredningsvedtaket tinglyses av Riksantikvaren i samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 5.

Hilsen

Marianne Louise Nielsen
avdelingsdirektør

Hanna Kosonen Geiran
riksantikvar

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Vedlegg:

Nedrum_Dokumentasjonsvedlegg 1_Fredning A3

Dokumentasjonsvedlegg 2_ unntatt offentlighet A3

Kopi til:

Lyngen kommune

Klima- og miljødepartementet

Troms fylkeskommune